

چالش‌های ارزش‌های دیجیتال

در امنیت اقتصادی و حقوق شهروندی ایران

www.ketab.ir

علیرضا اخلاق دوست

کارشناس ارشد حقوق عمومی

دکتر علی فقیه حبیبی

دانشیار گروه حقوق دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران جنوب

سرشناسه	: اخلاق دوست، علیرضا، ۱۳۷۱-
عنوان و نام پدیدآور	: چالش‌های ارزش‌های دیجیتال در امنیت اقتصادی و حقوق شهروندی ایران/علیرضا اخلاق دوست، علی، فقیه‌حیبی.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۰ص: جدول، نمونه.
شابک	: 978-622-224-175-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۶۵]-۱۷۶.
موضوع	: ارز مجازی — ایران
موضوع	: Digital currency -- Iran
موضوع	: ارز مجازی — قوانین و مقررات — ایران
موضوع	: Digital currency -- Law and legislation -- Iran
موضوع	: ارز مجازی (فقه)
موضوع	: (Digital currency (Islamic law
موضوع	: امنیت اقتصادی — ایران
موضوع	: Economic security-- Iran
موضوع	: حقوق مدنی، — جنبه‌های اقتصادی
موضوع	: Civil rights -- Economic aspects
شناسه افزوده	: فقیه حیبی، علی، ۱۳۵۶ -
رده بندی کنگره	: HG۱۷۱۰
رده بندی دیویی	: ۳۳۲/۱۷۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۱۹۱۱۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: ۱

www.ketab.ir

انتشارات خرسندی

دفتر مرکزی: خیابان نلسون ماندلا (جردن)، بالاتر از چهارراه جهان کودک، پلاک ۶۶ طبقه اول، واحد ۳

تلفن: ۸۸۶۶۵۳۰۷ - ۸۸۶۶۳۷۶۲

مرکز پخش و توزیع: خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان لبافی‌نژاد، نرسیده به خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۴،

واحد زیرزمین تلفن: ۵-۳۴-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۶۶۴۹۰۵۸۴ و ۶۶۴۸۴۸۵۸

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

چالش‌های ارزش‌های دیجیتال در امنیت اقتصادی و حقوق شهروندی ایران

علیرضا اخلاق دوست - دکتر علی فقیه حیبی

چاپ اول: ۱۴۰۰ - تیراژ: ۲۰۰ جلد - قیمت: ۷۲۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-224-175-9

شابک: ۹-۱۷۵-۲۲۴-۶۲۲-۹۷۸

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۱
----------------	----

فصل اول: کلیات

۱- مفهوم و انواع پول الکترونیکی	۱۷
۱-۱- مفهوم پول الکترونیکی	۱۸
۱-۲- انواع پول الکترونیکی	۲۰
۲- مفهوم و ویژگی های بیت کوین	۲۶
۲-۱- مفهوم بیت کوین	۲۷
۲-۲- تاریخچه بیت کوین	۲۸
۲-۳- ویژگی های بیت کوین	۳۴
۳- مفهوم امنیت اقتصادی	۳۶
۴- مفهوم حقوق شهروندی	۳۷

فصل دوم: بررسی ابعاد مختلف ارزش های دیجیتال

۱- ارزیابی مزایای ارزش های دیجیتال	۴۳
۱-۱- غیر متمرکز و ضد تورمی بودن ارزش های دیجیتال	۴۳
۱-۲- فراهم شدن فرصت های سرمایه گذاری	۴۴
۱-۳- گمنامی دارنده ارزش های دیجیتال	۴۴

- ۴-۱- خطرات کمتر برای تجار و مشتریان ۴۵
- ۴-۱-۵- تراکنش‌های شفاف و بیطرف ۴۶
- ۴-۱-۶- آزادی مالی ۴۸
- ۴-۱-۷- کارمزدهای بسیار اندک ۵۰
- ۲- عناصر ساختاری بیت کوین ۵۲
- ۲-۱- بلاک چین ۵۲
- ۲-۲- ماینینگ ۵۶
- ۲-۳- کیف پول ۵۸
- ۳- ماهیت فقهی ارزش‌های دیجیتال ۵۹
- ۳-۱- مالیت داشتن و اعتباری تلقی شدن ارزش‌های دیجیتال ۶۰
- ۳-۲- خصوصی و الکترونیکی بودن ارزش‌های دیجیتال ۶۴
- ۴- تحلیل از منظر فقهی ۶۵
- ۴-۱- دیدگاه قائلان به حرمت ۶۵
- ۴-۲- دیدگاه قائلان به جواز ۶۶
- ۵- ماهیت حقوقی ارزش‌های دیجیتال ۶۸
- ۵-۱- ارزش‌های دیجیتال به عنوان ابزاری برای پرداخت ۶۸
- ۵-۲- ارزش‌های دیجیتال به عنوان سند پولی ۷۴
- ۶- سیاست‌های کشورها در زمینه ارزش‌های مجازی ملی ۷۷
- ۶-۱- اکوادور ۷۷
- ۶-۲- ونزوئلا ۷۸
- ۶-۳- روسیه ۷۹
- ۷- مصادیق ارزش‌های دیجیتال در سیاست‌ها و قوانین ایران ۸۰
- ۷-۱- ارزش‌های مجازی در قوانین مبارزه با پولشویی ایران ۸۰
- ۷-۲- ارزش‌های مجازی در قوانین مالیاتی کشور ایران ۸۱

پیشگفتار

حقوق تجارت به نحوی برای رهایی از محدودیت‌های قوانین دولتی تشکیل شد که دو اصل «سرعت» و «امنیت» از جمله اصول پراهمیت آن هستند؛ به گونه‌ای که می‌توان این دو را بخشی از ماهیت تجارت شناخت. لذا در طول تاریخ، اقداماتی جهت تحقق هرچه آسان‌تر این دو اصل صورت گرفته است.

پول از معدود پدیده‌هایی است که به اندازه عمر بشر قدمت دارد. آغاز زایش مفهوم پول را می‌توان از زمانی دانست که انسان‌های نخستین برای رفع نیازهای اولیه خود دست به دامن طبیعت شدند و به حیات پرداختند. پس از آشنایی انسان با مفهوم انباشت و مزیت نسبی گروه‌های انسانی هم‌جوار، در کالاهای ذخیره، مفهوم ارزش مبادله متولد شد. تطور پول در دوره‌های بعدی با توجه به مزایا و معایب خاص شکل آن در هر دوره، به صورت پول کالایی، فلزی، کاغذی و تحریری ظهور یافت (یوسفی، ۱۳۷۷).

به کارگیری انواع کارت‌ها و پول‌های الکترونیک نیز از آخرین اشکال پول بوده است که در راستای تأمین دغدغه بشر برای انتقال ارزش مبادله‌ای، با کمترین زمان و هزینه با بالاترین اطمینان، به خدمت گرفته شده است.

مفهوم پول مجازی به معنای پول رمزگذاری شده، به منظور تسهیل انجام امور مالی و ایجاد پولی بدون حضور واسطه‌ها (بانک‌ها) و توسط افراد جامعه مطرح شد. اولین جرقه مفهوم پول مجازی به معنای پول رمزنگاری شده در سال ۱۹۹۸، به منظور تسهیل انجام امور مالی و ایجاد پلی بدون حضور واسطه‌ها و توسط افراد یک جامعه توسط وی دای مطرح

شد. وی پیشنهاد نوع جدیدی از پول الکترونیک را ارائه داد که از روش رمزگذاری رایانه‌ای برای کنترل تولید پول انجام معاملات بدون واسطه مرجع مرکزی استفاده شود (راسکین،^۱ ۲۰۱۳).

پس از طرح ایده دای، متخصصین دیگری چون دیوید چام،^۲ و همکارانش (چام ۱۹۸۳: ۲) و یاهاال فینی^۳ که همگی در حوزه فناوری اطلاعات صاحب‌نظر بودند، با ارائه مقالاتی به طراحی پول‌های الکترونیکی پرداختند. با این حال ایده وی دای تا سال ۲۰۰۹ تنها در حد یک نظریه باقی ماند. در این سال واحد پول مجازی به نام بیت‌کوین به عنوان نمونه عملیاتی و موفق این ایده مطرح شد (سید حسینی و همکاران، ۱۳۹۳).

پول مجازی هیچ سرویس‌دهنده مرکزی یا مؤسسه مالی برای کنترل نقل انتقالات ندارد؛ زیرا همه موارد بر ارتباطات نظریه‌بنظیر بنا شده و دولت‌ها نمی‌توانستند آن را دستکاری کنند و بانک‌ها نمی‌توانستند ارزش آن را کم یا زیاد بنمایند (هادسون، ۲۰۱۴: ۲۲)^۴

اگرچه مقاومت‌های بسیاری در مقابله با این تکنولوژی ایجاد شده، اما تجربه ثابت کرده است که در پیشرفت یک فناوری، مقاومت، تأثیر مثبتی را با خود به‌ارمغان می‌آورد چرا که تلاش برای ظهور و رشد چنین تکنولوژی همت بیشتری از نوآوران را با خود همراه می‌کند و انتقادات آنها مسیر رشد را هموارتر می‌نماید، زیرا سعی در جبران کاستی‌ها و نقاط ضعف‌هایشان می‌کنند. ارز دیجیتالی به‌منظور پول الکترونیکی بودن طراحی شده است، درحالی‌که پول سنتی اصولاً به‌صورت فیزیکی است و حساب‌هایی که در بانک وجود دارد را می‌توان در صورت تمایل به‌سرعت به وجه نقد تبدیل کند (سید حسینی و دعائی، ۱۳۹۳: ۸۵).

-
1. Raskin.
 2. Chaum.
 3. Finney.
 4. Hodson, 2014, 22.